ΕΤΟΣ Γ΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 10 Φεβρουαρίου 1913 ΑΡΙΘ. 112.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

ΟΜΙΛΙΑ Ε΄.

Η ΕΝΟΤΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

«Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν».

Εἰς τὴν προηγουμένην ὁμιλίαν κατεδείξαμεν ὅτι «*πιστεύω εἰς ἕνα » Θεὸν*» θὰ εἰπῇ, πιστεύω ὅτι ὑπάρχει Θεός, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς οὗτος εἶναι εἷς καὶ μόνος. Καὶ τὴν μὲν ἀλήθειαν τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ ἀνεπτύξαμεν ὅσον ἦτο δυνατόν, ὑπολείπεται δὲ ἤδη νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι εἷς καὶ μόνος. Εἰς τὴν ἀπόδειξιν καὶ τῆς ἀληθείας ταύτης περιστραφήσεται ἡ σημερινὴ ὁμιλία.

Θεὸς ὑπάρχει! Τὴν μεγάλην ταύτην ἀλήθειαν κηρύττει περιτράνως ἡ φωνὴ ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ ὁποία ἀείποτε ἐπίστευε καὶ πιστεύει εἰς τὴν ὕπαρξιν τοῦ Θεοῦ, κηρύττει ἡ φωνὴ τῆς κύκλῳ ἡμῶν φύσεως, ἡ φωνὴ τοῦ Σύμπαντος, καὶ μάλιστα ἡ ἁρμονικὴ τούτου διάταξις, ἡ φωνὴ τοῦ ἐν ἡμῖν πνεύματος, ὅπερ φέρει ἐν ἑαυτῷ σύμφυτον τὴν ἰδέαν τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ, ἡ φωνὴ τῆς ἡμετέρας συνειδήσεως καὶ τέλος ἡ ἀψευδὴς φωνὴ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Λοιπὸν ὑπάρχει Θεός, ἀλλ᾽ ὁποῖός τις εἶναι οὗτος ὁ Θεός; Ὁ Θεὸς εἶναι *εἷς*· «*πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν*». Καὶ τὴν ἀλήθειαν ταύτην καταδεικνύει κατὰ πρῶτον αὐτὸς οὗτος ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ὀρθῶς σκεπτόμενος· δεύτερον, κηρύττει αὐτὴν ὁλόκληρος ἡ ἀνθρωπότης· τρίτον, διδάσκει καὶ βεβαιοῖ ἡ Ἁγία Γραφή, ἤτοι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ.

Ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι εἷς, περὶ τούτου πείθει ἡμᾶς αὐτὸς ὁ νοῦς ἡμῶν ἐὰν σκεφθῇ κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον. Ὁ Θεὸς εἶναι ἀπείρως μέγας. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἦναι ἀπείρως μέγας κατ' ἀνάγκην θὰ εἶναι εἷς καὶ μόνος. Δύο ἢ πλείονες Θεοὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἦναι ἀπείρως μεγάλοι, ἀλλὰ θὰ ἔχωσι περιωρισμένον μέγεθος, ἤτοι δὲν θὰ ἦναι Θεοί, διότι τὸ ὂν τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν Θεόν, διὰ νὰ ἦναι Θεὸς ἀνάγκη νὰ ἦναι ἀπείρως μέγας. Εἷς δὲ μόνος εἶναι δυνατὸν νὰ ἦναι ἀπείρως μέγας. Ὁ Θεὸς εἶναι παντοδύναμος. Ἀλλ' εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχωσι πολλοὶ παντοδύναμοι; Ἅμα παραδεχθῇς τὸν Θεὸν παντυδύναμον, κατ'ἀνάγκην θὰ παραδεχθῇς, ὅτι ὁ παντοδύναμος οὗτος Θεὸς εἶναι εἷς καὶ μόνος, διότι εἷς μόνος εἶναι ὁ παντοδύναμος. Πολλοὶ παντοδύναμοι θὰ εἰπῇ, ὅτι οὐδεὶς εἶναι παντοδύναμος, διότι ἡ παντοδυναμία τοῦ ἑνὸς θὰ περιορίζεται ὑπὸ τῆς παντοδυναμίας τοῦ ἄλλου. Οὕτω σκεπτόμενος καὶ ὁ ἁπλοϊκώτερος ἀκόμη ἀνθρώπινος νοῦς πείθεται, χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀνάγκην ἄλλων ἀποδείξεων, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι εἷς. Λοιπὸν εἷς μόνος δύναται κατ' ἀνάγκην νὰ ἦναι ὁ Θεός, καὶ πράγματι εἷς καὶ μόνος εἶναι ὁ Θεός, εἰς τὸν ὁποῖον πιστεύω· «*πιστεύω » εἰς ἕνα Θεόν*».

Ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι εἷς μαρτυρεῖ τοῦτο ὁλόκληρος ἡ ἀνθρωπότης. Λέγων δὲ τοῦτο δὲν ἐννοῶ τὸν Ἰσραηλιτικὸν Λαόν, ὁ ὁποῖος ᾀείποτε διεφύλαξεν ἀπαραμείωτον καὶ διετήρησεν ἀλώβητον τὴν εἰς ἕνα Θεὸν πίστιν. Ἐννοῶ τὸν ἐθνικὸν κόσμον, τοὺς ἐν τῷ σκότει τῆς εἰδωλολατρείας πλανωμένους λαούς, οἱ ὁποῖοι ἐπίσης διέσωσαν, ἔστω καὶ ἀμυδρὰν καὶ συνεσκοτισμένην, τὴν εἰς ἕνα Θεὸν πίστιν. Ὅλοι οἱ ἀρχαῖοι λαοὶ ἐπίστευον εἰς ἕνα Θεόν. Οἱ ἀρχαιότατοι Αἰγύπτιοι, οἱ Πελασγοί, οἱ Ρωμαῖοι, οἱ Γερμανοί, οἱ Πέρσαι, οἱ Ἰνδοί, οἱ Σῖναι, οἱ κάτοικοι τῆς Ἀμερικῆς καὶ οἱ λοιποί, πρὶν ἢ ἐξοκείλωσιν εἰς τὴν πλάνην τῆς εἰδωλολατρείας, ἐπίστευον καὶ ἐλάτρευον ἕνα Θεόν. Τοῦτο δεικνύει ὅτι οἱ ἄνθρωποι μέχρι τῶν χρόνων τῆς διασπορᾶς αὐτῶν ἀνὰ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς μετὰ τὸν κατακλυσμόν, ὅπως ἐλάλουν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, οὕτως εἶχον μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πίστιν, τὴν πίστιν εἰς ἕνα Θεόν, τὴν ὁποίαν βεβαίως παρέλαβον παρὰ τῶν πρωτοπλάστων, οἱ ὁποῖοι πάλιν παρέλαβον ταύτην παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ μετεβίβαζον ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν διὰ τῆς παραδόσεως. Ἀφ' οὗ ὅμως ἐπῆλθεν ἡ σύγχυσις τῶν γλωσσῶν καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ διασπορὰ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἡ μόρφωσις ἰδιαιτέρων φυλῶν καὶ ἐθνῶν, ἡ εἰς ἕνα Θεὸν πίστις ἐσκοτίσθη καὶ ἤρχισαν οἱ ἄνθρωποι νὰ θεοποιῶσι τὰ κτίσματα καὶ τὰ ἑαυτῶν πάθη, ἤρχισαν νὰ πιστεύωσι καὶ λατρεύωσι πολλοὺς Θεοὺς καὶ ἀκόμη καὶ αὐτὰ τὰ εἴδωλα καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν. Μολονότι δὲ ἡ Εἰδωλολατρεία ἐπεκράτησεν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ οἱ λαοὶ ἐγονυπέτουν πρὸ τῶν ξοάνων καὶ τῶν εἰδώλων, ἐν τούτοις οἱ ἱερεῖς, οἱ φιλόσοφοι, οἱ ποιηταὶ οὐδέποτε ἐπαύσαντο διαμαρτυρόμενοι διὰ τὴν καταπλημμυρήσασαν τὴν γῆν πλάνην τῆς εἰδωλολατρείας. Οὐδέποτε ἐπαύσαντο κηρύττοντες ὅτι ὁ ἀληθινὸς Θεὸς εἶναι εἷς καὶ μόνος. Οἱ διασημότεροι τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων σταθερῶς ὑπεστήριζον τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι εἷς. Ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πλάτων ἐδίδασκον ὅτι Θεὸς εἶναι, «τὸ ἓν μονοφυὲς καὶ αὐτοφυές, τὸ » μοναδικόν, τὸ ὄντως ἀγαθόν», ἤτοι ἄλλαις λέξεσιν, ὁ Θεὸς εἶναι εἷς.

Ἄλλοι φιλόσοφοι ἐδίδασκον ἐπίσης ὅτι ὁ μέγιστος μεταξὺ τῶν Θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων Θεὸς εἶναι εἷς, ὁ ὁποῖος οὐδόλως εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν ἄνθρωπον, οὔτε κατὰ τὸ σῶμα, οὔτε κατὰ τὸν νοῦν. «Εἷς Θεὸς ἔν τε » Θεοῖσι καὶ ἀνθρώποισι μέγιστος, οὔτε δέμας θνητοῖσιν ὅμοιος, οὐδὲ » νόημα». Ὕμνος τις ἀρχαῖος ψαλλόμενος εἰς τὰ μυστήρια διασαλπίζει «εἷς ἔστ᾽, αὐτογενής, ἑνὸς ἔκγονα πάντα τέτυκται», ἤτοι ὁ Θεὸς εἶναι εἷς καὶ αὐθύπαρκτος· ὑπὸ τοῦ ἑνὸς δὲ τούτου Θεοῦ ἔχουσι δημιουργηθῆ τὰ πάντα. Οὐδέποτε λοιπὸν ἐξέλιπεν ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ κόσμου ἡ πίστις εἰς ἕνα Θεόν, ἤτοι ἡ μόνη ἀληθινὴ πίστις. Ἀπόδειξιν περὶ τούτου ἔχομεν καὶ τὸ ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον ἀνεγείρη εἰς τὸν ἕνα τοῦτον Θεόν, καὶ ναόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχε τεθῆ ἡ περίφημος ἐκείνη ἐπιγραφὴ «τῷ ἀγνώστῳ Θεῷ». Τόσον δὲ ἐσέβοντο οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἄγνωστον τοῦτον Θεόν, ὥστε αὐτὸν ὤμνυον κατὰ τὰς σημαντικὰς περιπτώσεις. Τὸν ἄγνωστον τοῦτον Θεὸν ἐκήρυξεν εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ κατέδειξεν ὅτι ὁ ἄγνωστος Θεὸς, τὸν ὁποῖον ἐλάτρευον ἦτο ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεός, ὁ εἷς Θεός. Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ εἰδωλολάτραι οἱ μετὰ φανατισμοῦ λατρεύοντες καὶ προσκυνοῦντες τὰ εἴδωλα οὐδέποτε ἠδυνήθησαν νὰ ἐκριζώσωσιν ἐκ τῶν καρδιῶν αὐτῶν τὴν εἰς ἕνα Θεὸν πίστιν. Διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐλέγχων αὐτοὺς λέγει ὅτι ἦσαν ἀδικαιολόγητοι, διότι ἐν ᾧ *κατεῖχον τὴν ἀλήθειαν*, ἐν ᾧ ἐγνώρισαν τὸν ἀληθινὸν Θεόν, «*οὐχ ὡς Θεὸν ἐδόξασαν ἢ εὐχαρίστησαν, » ἀλλ᾽ ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύ- » νετος αὐτῶν καρδία. Φάσκοντες εἶναι σοφοί, ἐμωράνθησαν, καὶ ἤλλαξαν » τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώ- » που, καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν*».

Τέλος, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι *εἷς*, τοῦτο σαφέστατα ἀποκαλύπτει εἰς ἡμᾶς ἡ Ἁγία Γραφή. Ἡ πρώτη ἐντολὴ ἡ δοθεῖσα εἰς τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, καὶ δι᾽ αὐτοῦ καὶ εἰς ἡμᾶς ἄρχεται διὰ τῶν ἀκολούθων λέξεων. «*Ἐγώ » εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, οὐκ ἔσονταί σοι Θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ*». Τὴν ἐντολὴν ταύτην τοῦ Θεοῦ ἐπαναλαμβάνων ὁ Θεόπτης Μωϋσῆς πρὸς τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ λέγει. «*Ἄκουε Ἰσραήλ, Κύριος ὁ Θεός σου, Κύριος εἷς » ἐστι*». Τὰ αὐτὰ κηρύττει καὶ ἀλλαχοῦ. «*Κύριος ὁ Θεός σου οὗτος Θεὸς » ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι πλὴν αὐτοῦ*». «*Ἴδετε, ἴδετε*, λέγει ὁ ἴδιος ὁ Θεός, *ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστι Θεὸς πλὴν » ἐμοῦ*». Ὁ θεῖος ψαλμῳδός, ὁ προφητάναξ Δαυῒδ ψάλλει. «*Οὐκ ἔστιν » ὅμοιός σοι ἐν Θεοῖς, Κύριε, καὶ οὐκ ἔστι κατὰ τὰ ἔργα Σου.... Ὅτι » μέγας εἶ Σύ, καὶ ποιῶν θαυμάσια, Σὺ εἶ Θεὸς μόνος*». Αὐτὴν ταύτην τὴν ἀλήθειαν ἐκήρυξαν καὶ πάντες οἱ προφῆται, ὅτι εἶναι *ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος*, καὶ ὅτι *οὐδεὶς ἕτερος Θεὸς ὑπάρχει πλὴν αὐτοῦ*. Τὴν διδασκαλίαν ταύτην ἐστήριξε καὶ ἐβεβαίωσεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὅταν ἐκδιώκων τὸν πειράζοντα εἶπεν αὐτῷ. «*Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις καὶ » αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις*». Ὁ ἴδιος ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐν τῇ θαυμασίᾳ ἐκείνῃ προσευχῇ πρὸς τὸν οὐράνιον αὐτοῦ Πατέρα λέγει. «*Αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώ- » νιος ζωή, ἵνα γιγνώσκωσι Σέ, τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν*». Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ σαφηνείας διασαλπίζει τὴν ἀλήθειαν ταύτην. Οὕτως ἐπιστέλλων πρὸς Κορινθίους βεβαιοῖ· «*Ἀλλ᾽ ἡμῖν*

» *εἷς Θεὸς ὁ Πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς εἰς Αὐτόν»*. Ἐπιστέλλων δὲ πρὸς Ἐφεσίους κηρύττει. «*Εἷς Θεὸς καὶ Πατὴρ πάντων»*. καὶ ἀλλαχοῦ. «*Εἷς Κύριος, μία πίστις, ἓν Βάπτισμα»*. Καὶ πρὸς Τιμόθεον τὴν αὐτὴν διδασκαλίαν στηρίζει. «*Εἷς Θεός· Εἷς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων»*. Λοιπόν, πανταχόθεν διδασκόμεθα ὅτι ὑπάρχει Θεός, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ἡμῶν οὗτος εἶναι Εἷς καὶ μόνος, εἰς Ὃν ὀφείλομεν νὰ πιστεύωμεν. «*Πιστεύω » εἰς ἕνα Θεόν»*.

Τόρα, ὁπότε ἐπληροφορήθημεν καὶ ἐβεβαιώθημεν, ὅτι ὑπάρχει ἀφ᾽ ἑνὸς Θεός, καὶ ὅτι ἀφ᾽ ἑτέρου ὁ Θεὸς οὗτος εἶναι Εἷς, ποῖον εἶναι τὸ ἡμέτερον καθῆκον; Τὸ πρώτιστον καθῆκον ἡμῶν, Χριστιανοί μου, εἶναι, νὰ δοξάσωμεν τὸν Θεόν, ὅστις ἀπεκάλυψεν ἡμῖν τὴν ἀλήθειαν ταύτην καὶ δεύτερον νὰ ἀγωνισθῶμεν, ὅπως ἐμμείνωμεν στερεοὶ καὶ ἀδιάσειστοι ἐν τῇ ἀληθινῇ ταύτῃ πίστει καὶ τῇ λατρείᾳ τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου Θεοῦ. Οὐδεὶς βεβαίως κίνδυνος ὑπάρχει σήμερον νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν πλάνην τῶν Ἐθνικῶν, ἤτοι νὰ πιστεύωμεν εἰς πολλοὺς Θεοὺς καὶ νὰ καίωμεν θυμιάματα εἰς τὰ εἴδωλα, διότι εὑρισκόμεθα ἐν τῷ φωτὶ τῆς ἀληθείας. Ὑπάρχει ὅμως ἄλλος κίνδυνος ἐπίσης φοβερός, ὁ κίνδυνος νὰ πάθωμεν καὶ ἡμεῖς, ὅτι ἔπαθον οἱ ἀρχαῖοι εἰδωλολάτραι, οἱ ὁποῖοι ἐν ᾧ ἐγίνωσκον τὴν ἀλήθειαν, ἐν τούτοις ἐλάτρευον τὰ εἴδωλα! Τὸν μέγαν τοῦτον κίνδυνον διατρέχομεν καὶ ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ Χριστιανοί, διότι εἶναι δυνατόν, καθ᾽ ὃν χρόνον πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεόν, νὰ λατρεύωμεν καὶ νὰ προσκυνῶμεν καὶ τὰ εἴδωλα, ὄχι βεβαίως τοὺς λίθους καὶ τὰ ξύλα καὶ τὰ ὅμοια, ὅπως οἱ εἰδωλολάτραι, ἀλλὰ τὰ ἡμέτερα πάθη, τὰς ἰδίας ἡμῶν κακίας, ὅπως ἔπραττον καὶ πολλοὶ τῶν φιλοσόφων καὶ ποιητῶν τοῦ Ἐθνισμοῦ, οἱ ὁποῖοι, καίτοι ἦσαν πεπεισμένοι καὶ ἐκήρυττον μάλιστα, ὅτι Εἷς ἐστιν ὁ Θεός, καίτοι περιεφρόνουν τὴν χυδαίαν τῶν εἰδώλων λατρείαν, ἐν τούτοις ἦσαν δοῦλοι τῶν ἰδίων παθῶν καὶ κακιῶν. Δὲν προσέφερον θυσίας εἰς τὸν Δία, ἀλλ᾽ ἦσαν δοῦλοι ὅλων τῶν κακιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπεδίδοντο εἰς τὸν ψευδῆ ἐκεῖνον Θεόν· δὲν ἐθυσίαζον εἰς τὸν Βάκχον, ἀλλ᾽ ἦσαν ἔκδοτοι εἰς τὴν μέθην καὶ τὴν ἀσωτείαν· δὲν ἔκαιον λιβανωτὸν ἐνώπιον τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἀφροδίτης, ἀλλ᾽ ἐκυλινδοῦντο μεθ᾽ ὅλα ταῦτα ἐν τῷ βορβόρῳ τῆς σαρκικῆς ἀκαθαρσίας. Ἰδοὺ ποῖον κίνδυνον διατρέχομεν καὶ οἱ σημερινοὶ Χριστιανοί. «*Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν»*· ἀλλ᾽ ὅταν εἶμαι ἐγωϊστὴς καὶ ὑπερήφανος, τότε λατρεύω οὐχὶ τὸν ἀληθινὸν Θεόν, ἀλλὰ τὸ εἴδωλον τοῦ ἐγώ μου, τότε θεοποιῶ ἐμαυτὸν καὶ καταντῶ εἰδωλολάτρης. «*Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν»*· ἀλλ᾽ ὅταν εἶμαι ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τότε θεοποιῶ τὴν γαστέρα μου, τότε Θεός μου εἶναι οὐχὶ ὁ ἀληθινὸς Θεός, ἀλλ᾽ ἡ κοιλία μου, ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. *Πιστεύω » εἰς ἕνα Θεόν»*· ἀλλ᾽ ὅταν ὅλας τὰς δυνάμεις μου καὶ διανοητικὰς καὶ σωματικὰς ἀφιερώνω εἰς τὴν ἀπόκτησιν καὶ ἐπισώρευσιν πλούτου καὶ τῶν ἀγαθῶν ἐν γένει τῆς γῆς, τότε περιπίπτω εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν, διότι ὁ αὐτὸς θεῖος Ἀπόστολος λέγει, ὅτι ἡ πλεονεξία εἶναι εἰδωλολατρεία. «*Πι- » στεύω εἰς ἕνα Θεόν»*· ἀλλ᾽ ὅταν οὐδὲν ἕτερον θηρεύω, εἰμὴ τὸ πῶς νὰ κορέσω τὰς ὀρέξεις καὶ ἐπιθυμίας τῆς σαρκός μου, τότε ἀρνοῦμαι τὸν ἀληθινὸν Θεόν, καὶ λατρεύω ὡς Θεὸν τὰ εἴδωλα τῶν σαρκικῶν μου παθῶν, καὶ κατ᾽ οὐδὲν ἑπομένως διαφέρω τῶν εἰδωλολατρῶν ἐκείνων, οἵτινες

ἔθυον εἰς τὴν Ἀφροδίτην. «*Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν*»· ἀλλὰ τὰ ἔργα μου οὐδόλως διαφέρουσι τῶν ἔργων τῶν εἰδωλολατρῶν· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει καταντῶ καὶ ὁ ἴδιος εἰδωλολάτρης· ἡ δὲ πίστις μου εἰς οὐδὲν ἕτερον θέλει χρησιμεύσει, εἰμὴ εἰς τὸ νὰ μὲ καταστήσῃ ἀναπολόγητον ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ Βήματος τοῦ Χριστοῦ.

Χριστιανοί μου, μὴ πλανώμεθα. «*Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δου-» λεύειν, Θεῷ καὶ Μαμμωνᾷ*», εἶπεν αὐτὸς ὁ Χριστός. Πίστις εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ἔργα εἰδωλολατρῶν εἶναι ὅλως ἀσυμβίβαστα. Ὁ πιστεύων εἰλικρινῶς εἰς Θεὸν ὀφείλει καὶ νὰ ζῇ καὶ πολιτεύηται κατὰ Θεόν· διὰ μόνης τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας δύναται ἡ πίστις νὰ σώσῃ ἡμᾶς καὶ νὰ ἀναδείξῃ υἱοὺς καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἧς, γένοιτο, πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν. Γένοιτο.

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ

ΟΜΙΛΙΑ Ε΄.

ΔΙΑΤΙ ΑΙ ΠΡΟΣΕΥΧΑΙ ΗΜΩΝ ΠΟΛΛΑΚΙΣ ΔΕΝ ΕΙΣΑΚΟΥΟΝΤΑΙ

«***Αἰτεῖτε καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε***».
(Ἰακ. Δ΄. 3).

Κατεδείξαμεν ἤδη προηγουμένως ὅτι ἡ δύναμις τῆς προσευχῆς εἶναι μεγάλη καὶ ὅτι τὰ ἐκ τῆς προσευχῆς ὠφελήματα εἶναι πολλά, καὶ οὐχὶ τὰ τυχόντα. Κατεδείξαμεν ὅτι ἡ προσευχὴ δύναται τὰ πάντα. Μεθ᾿ ὅλα ταῦτα ὑπάρχουσι πολλοὶ οἱ ὁποῖοι παραπονοῦνται ὅτι αἱ προσευχαὶ αὐτῶν δὲν εἰσακούονται, ὅτι αἱ προσευχαὶ αὐτῶν εἶναι ἄκαρποι. Πόθεν ἆρά γε τοῦτο προέρχεται; Ἰδοὺ ποῖον ζήτημα προτιθέμεθα νὰ λύσωμεν σήμερον.

Εἶναι γεγονὸς ὅτι πολλάκις αἱ προσευχαὶ ἡμῶν δὲν εἰσακούονται. Ποῖος ὁ λόγος τοῦ φαινομένου τούτου, ἀφ᾿ οὗ ἡ δύναμις τῆς προσευχῆς εἶναι μεγάλη; Οἱ λόγοι εἶναι οἱ ἑπόμενοι. Αἱ προσευχαὶ ἡμῶν δὲν εἰσακούονται πολλάκις, πρῶτον, διότι ὁ Θεὸς ἐπιφυλάσσει ἡμῖν κρεῖσσόν τι καὶ τελειότερον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς προσευχῆς αἰτούμεθα· δεύτερον, διότι ὁ Θεὸς καθὸ παντογνώστης γινώσκει, ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον αἰτούμεθα δὲν εἶναι εἰς ἡμᾶς ἀναγκαῖον, οὔτε ὠφέλιμον, πολλάκις μάλιστα δύναται τοῦτο ἀντὶ ὠφελείας νὰ προξενήσῃ ἡμῖν βλάβην καὶ νὰ ἀποβῇ ὀλέθριον· τρίτον, διότι κακῶς προσευχόμεθα, ὅπως ἀποφαίνεται ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος· «*αἰτεῖτε, καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε*». Ἐξετάσωμεν ἰδιαιτέρως ἕνα ἕκαστον τῶν λόγων τούτων.

Ὁ Θεὸς δὲν εἰσακούει τῆς προσευχῆς ἡμῶν, ἢ μᾶλλον δὲν δίδει εἰς ἡμᾶς ὅσα ζητοῦμεν διὰ τῆς προσευχῆς, διότι ἐπιφυλάσσεται νὰ χορηγήσῃ ἡμῖν ἀνώτερόν τι καὶ τελειότερον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ζητοῦμεν. Παραδείγματα τοιαύτης τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας ἔχομεν πολλά. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παρεκάλεσε τρὶς τὸν Κύριον, ἵνα ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῶν πειρασμῶν, οἵ ὁποῖοι κατεβασάνιζον αὐτόν, ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθη. Διατί ἆρά γε; Διότι ὁ Κύριος ἀντὶ τῆς ἁπλῆς ἀπαλλαγῆς καὶ ἀπελευθερώσεως αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κολαφισμῶν τοῦ πειρασμοῦ ηὐδόκησε νὰ χορηγήσῃ αὐτῷ τὸ ὅπλον, δι᾿ οὗ θὰ ἠδύνατο νὰ πατάξῃ τὸν πειρασμόν, ηὐδόκησε νὰ ἐπιδαψιλεύσῃ αὐτῷ τὴν θείαν αὐτοῦ χάριν, δι᾿ ἧς ἠδύνατο νὰ κατανικήσῃ καὶ κατατροπώσῃ τὸν πειρασμόν, τὸν Ἄγγελον Σατάν. «*Ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ » σαρκί, ἄγγελος Σατάν, ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι· ὑπὲρ τού- » του τρὶς τὸν Κύριον παρεκάλεσα, ἵνα ἀποστῇ ἀπ᾿ ἐμοῦ· καὶ εἴρηκέ μοι, » ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται*». Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὸν ἀπὸ τὸν πειρασμὸν τῆς σαρκός. Ὁ Θεὸς δὲν ἀπαλλάσσει αὐτόν, ἀλλὰ δίδει αὐτῷ τὴν Χάριν του, τὴν ἀκαταμάχητον αὐτοῦ δύναμιν νὰ καταπαλαίσῃ καὶ κατανικήσῃ τὸν πειρασμόν. Ὁ Παῦλος ἐπιθυμεῖ νὰ ἦναι στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ στρατιώτης ἀδρανῶν καὶ φρουρούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ᾿ ὁ Θεὸς ἀντὶ τούτου ἀναδεικνύει αὐτὸν στρατιώτην μαχόμενον καὶ κατατροπώνοντα τοὺς ἐχθρούς. Ἄλλο ζητεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, καὶ ὁ Θεὸς χορηγεῖ ἄλλο τι, ἀλλὰ κατὰ πολὺ ἀνώτερον καὶ τελειότερον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἐζήτει. Ἰδοὺ διὰ ποῖον λόγον δὲν εἰσηκούσθη ἡ προσευχὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Ἔλθωμεν εἰς ἕτερον παράδειγμα. Ἡ Μάρθα καὶ ἡ Μαρία πέμπουσι πρὸς τὸν Χριστὸν ἀπεσταλμένον, ὅστις λέγει αὐτῷ, «διδάσκαλε σπεῦσον νὰ ἔλθῃς, διότι ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν Λάζαρος ἀσθενεῖ». Ὁ Χριστὸς δὲν εἰσακούει τὴν δέησιν αὐτῶν, ἀλλ᾿ ἐξακολουθεῖ νὰ μένῃ πέραν τοῦ Ἰορδάνου. Ἐπὶ τέλους ἔρχεται εἰς τὴν Βηθανίαν, ἀλλ᾿ ἔρχεται ὕστερον ἀπὸ τέσσαρας ἡμέρας ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Λαζάρου.... Διατί τοῦτο; διότι ἠδιαφόρησεν; οὐχί· ἀλλὰ διότι ἠθέλησε νὰ δώσῃ τι ἀνώτερον καὶ τελειότερον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἐζήτουν αἱ δύο ἀδελφαί. Ἡ Μάρθα καὶ ἡ Μαρία παρεκάλεσαν τὸν Χριστὸν νὰ θεραπεύσῃ ἕνα ἄρρωστον, ὁ Χριστὸς ὅμως ἠθέλησε νὰ ἀναστήσῃ νεκρόν! Ἄλλο ἐζήτουν αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Λαζάρου καὶ ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς αὐτὰς ἄλλο, μεῖζον ὅμως τοῦτο καὶ θαυμαστότερον. Λοιπὸν ὁ Θεὸς πολλάκις δὲν εἰσακούει τὰς προσευχὰς τῶν εὐσεβῶν ἀνθρώπων, διότι ἐν τῇ ἀπείρῳ αὐτοῦ σοφίᾳ καὶ ἀγαθότητι κρίνει αὐτοὺς ἀξίους μείζονος ἀγαθοῦ καὶ τελειοτέρου ἐκείνου, ὅπερ διὰ τῆς προσεύχῆς ἐζήτησαν.

Ὁ Θεὸς δὲν εἰσακούει, δεύτερον, τῶν προσευχῶν ἡμῶν, διότι καθὸ παντογνώστης γινώσκει ὅτι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα διὰ τῆς προσευχῆς αἰτούμεθα οὔτε ἀναγκαῖα, οὔτε ὠφέλιμα εἶναι εἰς ἡμᾶς, πολλάκις μάλιστα εἶναι δυνατὸν νὰ ἦναι καὶ ἐπιζήμια καὶ ὀλέθρια δι᾿ ἡμᾶς, ἐὰν ὁ Θεὸς εἰσακούων τῆς ἡμετέρας αἰτήσεως δώσῃ ἡμῖν ταῦτα, ὅπως ἡμεῖς ζητοῦμεν αὐτά. Ἄλλαις λέξεσιν, ὁ Θεὸς δὲν εἰσακούει τῆς προσευχῆς ἡμῶν, διότι δὲν ζητοῦμεν τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα, οὔτε ζητοῦμεν ταῦτα ὑφ᾿ οὓς ὅρους διετύπωσεν ὁ Κύριος νὰ ἀπευθύνωμεν τὰ ἡμέτερα αἰτήματα. Λοιπὸν

δὲν εἰσακούει ἡμῶν ὁ Θεὸς διότι *κακῶς αἰτούμεθα,* κακῶς προσευχόμεθα.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε· «*ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ » καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν*». Ἰδοὺ τί ὀφείλομεν νὰ ζητῶμεν πρῶτον, τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ὁδηγοῦντα πρὸς τὴν βασιλείαν ταύτην, ἤτοι πίστιν ζῶσαν, ἐλπίδα σταθεράν, ἀγάπην γόνιμον εἰς ἔργα φιλανθρωπίας καὶ τὴν δύναμιν τοῦ νὰ ἐκπληρῶμεν τὰ ἡμέτερα καθήκοντα. Ὅταν ταῦτα ζητῶμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ μετὰ πίστεως, ὁ Θεὸς εἰσακούει τῶν ἡμετέρων προσευχῶν καὶ χορηγεῖ ἡμῖν πλουσίως τὴν θείαν αὐτοῦ χάριν, δι᾽ ἧς προαγόμεθα ἀπὸ ἀρετῆς εἰς ἀρετὴν καὶ φθάνομεν εἰς τὴν Χριστιανικὴν τελειότητα, ἥτις εἶναι τὸ ἄκρον ἀγαθὸν καὶ ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Ὅταν ὅμως ἀντὶ τούτων αἰτούμεθα αἴφνης τὸ χάρισμα τοῦ προφητεύειν, ἢ τὸ χάρισμα τοῦ θαυματουργεῖν, ἢ ἄλλα χαρίσματα, τότε ὁ Θεὸς δὲν εἰσακούει τῶν ἡμετέρων αἰτήσεων, διότι *κακῶς αἰτούμεθα.*

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπεν· «*ὅσα ἂν αἰτήσετε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνό- » ματί μου, δώσει ὑμῖν.... αἰτεῖτε*». Τί σημαίνει τὸ *ὅσα ἂν αἰτήσητε;* Σημαίνει οὐχὶ τὰ τυχόντα, ἀλλ᾽ ὅσα εἶναι ἄξια νὰ ζητῶνται παρὰ Θεοῦ, ὅσα ἔχουν ἀξίαν πραγματικήν, ὅσα ἀξίζουν. Τί δὲ σημαίνει τὸ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ; σημαίνει ὅσα ἔχουσι σχέσιν μὲ τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς· τὸ δὲ ἔργον τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Σωτῆρος εἶναι ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Ἰδοὺ τί ἐντελλόμεθα νὰ ζητῶμεν εἰς τὰς ἡμετέρας προσευχάς, τὰ συντείνοντα πρὸς τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν. Ὅταν δὲ αἰτούμεθα τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, ὁ Θεὸς εἰσακούει ἡμῶν. Ἀλλ᾽ ἡμεῖς τί ζητοῦμεν συνήθως παρὰ τοῦ Θεοῦ; Ἡμεῖς ζητοῦμεν ἢ μηδαμινὰ καὶ εὐτελῆ πράγματα, ἢ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἐὰν δὲν ἀντιστρατεύωνται πρὸς τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, οὐδεμίαν ἔχουσιν ὅμως πρὸς ταύτην σχέσιν. Ἰδοὺ διατί αἱ προσευχαὶ ἡμῶν μένουσιν ἀτελεσφόρητοι.

Ὁ Χριστὸς εἶπεν· *ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὔπω πάρεστιν, ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέ- » τερος πάντοτέ ἐστιν ἕτοιμος*». Ἄλλαις λέξεσιν, ὁ Χριστὸς ὑπέμενε καὶ ἐνεκαρτέρει, ἡμεῖς δὲ εἴμεθα ἀνυπόμονοι νὰ λάβωμεν ὅσον τὸ δυνατὸν ἐνωρίτερον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐζητήσαμεν διὰ τῆς προσευχῆς. Ἡ προσδοκία στενοχωρεῖ ἡμᾶς· γογγύζομεν, κραυγάζομεν, ἀπογοητευόμεθα· ἡ δὲ ἀπογοήτευσις ἓν μόνον βῆμα ἀπέχει ἀπὸ τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς προσευχῆς. Ἐν τούτοις ὁ Θεὸς ἴσως ἔχει σοβαροὺς λόγους διὰ νὰ μὴ ἀνταποκριθῇ ἀμέσως εἰς τὴν πρώτην ἢ καὶ τὴν δευτέραν ἡμῶν αἴτησιν. Ἴσως θέλει νὰ ἐπαυξήσῃ τὴν ἀξίαν ἡμῶν ἐξαναγκάζων ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ ἐπιμένωμεν ἐν τῇ προσευχῇ. Ἴσως θέλει νὰ ἐξαναγκάσῃ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ ἐκτιμήσωμεν μὲ τὴν πραγματικὴν αὐτοῦ ἀξίαν τὸ χάρισμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπιδαψιλεύσῃ ἡμῖν. Ὁ Θεὸς ἀναβάλλων τὴν δωρεὰν τῶν ἑαυτοῦ χαρισμάτων, δὲν ἀρνεῖται ταῦτα, ἀλλ᾽ ἀναδεικνύει ταῦτα πολυτιμώτερα, λέγει ἀρχαῖός τις διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀλλ᾽ ἐκτὸς τούτων ὅλων ὁ Θεὸς ἴσως ἔχει σοβαροὺς λόγους διὰ νὰ μὴ εἰσακούσῃ τῆς προσευχῆς ἡμῶν οὔτε τώρα, οὔτε βραδύτερον. Δυνατὸν δηλονότι νὰ μὴ δώσῃ ποτε ὁ Θεὸς εἰς ἡμᾶς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ζητοῦμεν, διότι γινώσκει ὅτι θὰ ἀποβῇ εἰς βλάβην ἢ καὶ εἰς ὄλεθρον ἡμῶν. Ὁ

ἀληθῶς φιλόστοργος πατὴρ δίδει ποτε εἰς χεῖρας τοῦ τέκνου του ὅπλον γεμισμένον, ὅσον καὶ ἂν ἤθελε τοῦτο κραυγάζῃ; Ἰατρὸς ἐνδιαφερόμενος διὰ τὸν ἄρρωστον αὐτοῦ, θὰ ἐπιτρέψῃ αὐτῷ ποτε νὰ μεταλάβῃ τροφῆς ἢ νὰ πίῃ ποτόν, τὸ ὁποῖον γινώσκει ὅτι θὰ θανατώσῃ αὐτόν, θὰ καταβιβάσῃ αὐτὸν εἰς τὸν τάφον; Τὸ ἴδιον εἴμεθα καὶ ἡμεῖς εἰς τὰ ὄμματα τοῦ Θεοῦ. Εἴμεθα παιδία μὴ γνωρίζοντα ποῖον εἶναι τὸ βλαβερὸν καὶ ἐπιζήμιον καὶ ποῖον εἶναι τὸ ὠφέλιμον καὶ σωτήριον. Λοιπὸν ζητοῦμεν καθ᾿ ἑκάστην ἀπὸ τὸν Θεὸν πλούτη, τιμάς, ἀξιώματα καὶ εἴτι ἕτερον κοσμικὸν ἀγαθὸν χωρὶς νὰ γνωρίζωμεν ἐὰν ταῦτα θὰ ἀποβῶσιν εἰς ἡμᾶς ὠφέλιμα, ἀλλ᾿ ὁ Θεὸς δὲν εἰσακούει τὴν δέησιν ἡμῶν, διότι γινώσκει ὅτι ταῦτα ἔσονται δι᾿ ἡμᾶς ὀλέθρια. Ὁ Θεὸς ἀποκρούει τὴν αἴτησιν ἡμῶν, ἀλλ᾿ ἀποκρούει ταύτην ἐξ ἀγάπης καὶ εὐσπλαγχνίας πρὸς ἡμᾶς, διότι ἀποκρούων τὴν ἡμετέραν αἴτησιν σώζει ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀβύσσου εἰς τὴν ὁποίαν ἀναποφεύκτως θὰ ἐκρημνιζόμεθα.

Ὁ τρίτος λόγος, δι᾿ ὃν ἡ προσευχὴ ἡμῶν δὲν εἰσακούεται παρὰ τοῦ Θεοῦ, εἶναι ὅτι προσευχόμεθα **κακῶς** ὄχι μόνον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς προσευχῆς, ἀλλ᾿ ἀκόμη καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν τρόπον, εἰς τὸν τύπον αὐτὸν τῆς προσευχῆς. Εἶναι προσευχή, Χριστιανέ μου, τὸ νὰ κινῇς μηχανικῶς τὰ χείλη σου, τὸν δὲ νοῦν σου νὰ ἀφήνῃς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ νὰ περιφέρηται; Εἶναι προσευχὴ τὸ νὰ ἔρχησαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν χωρὶς προθυμίαν καὶ εὐχαρίστησιν, ἐρχόμενος δὲ νὰ ἵστασαι ἐν αὐτῇ ψυχρὸς καὶ ἀδιάφορος; Εἶναι προσευχὴ νὰ κάμνῃς μηχανικῶς δύο σταυροὺς καὶ ἔπειτα στρέφων τὰ νῶτα πρὸς τὸν Θρόνον τοῦ Θεοῦ νὰ ἀρχίζῃς φλυαρίας ἢ καὶ κακολογίας μετὰ τοῦ συμπαρισταμένου σοι ἐν τῷ Ναῷ φίλου ἢ γνωρίμου; Εἶναι προσευχὴ νὰ ἀφήνῃς τὴν ἱερὰν Ἀκολουθίαν εἰς τὸ μέσον καὶ νὰ ἐξέρχησαι τρέχων εἰς τὸ καφενεῖον ἢ τὴν ἀγοράν; Τοιαύτη προσευχὴ εἶναι δυνατόν ποτε νὰ εἰσακουσθῇ παρὰ τοῦ Θεοῦ; Ἀλλὰ δὲν εἶναι αὕτη προσευχή, εἶναι ἐμπαιγμός, χλεύη, βεβήλωσις τῆς προσευχῆς. Ἡ τοιαύτη προσευχὴ προκαλεῖ οὐχὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὴν δικαίαν Αὐτοῦ ὀργήν. Ἡ τοιαύτη προσευχὴ καταντᾷ εἰς ἁμαρτίαν.

Χριστιανοί μου ἀγαπητοί! Μεγάλη εἶναι ἡ δύναμις τῆς προσευχῆς. Ἡ προσευχὴ δύναται τὰ πάντα, διότι εἶναι δύναμις Θεοῦ. Ἡ προσευχὴ κάμνει θαύματα. Ἀλλὰ διὰ νὰ θαυματουργῇ ἡ προσευχὴ πρέπει νὰ γίνεται μὲ πίστιν, μὲ ἐλπίδα, μὲ ἀγάπην, μὲ ζῆλον, μὲ προθυμίαν καὶ μὲ τὴν προσήκουσαν εὐλάβειαν. Ἡ τοιαύτη προσευχὴ εἶναι ἡ μόνη εὐάρεστος καὶ εὐπρόσδεκτος τῷ Θεῷ, καὶ ἑπομένως προσευχὴ καρποφόρος καὶ ἡ μόνη, ἥτις δύναται νὰ καταβιβάσῃ εἰς ἡμᾶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ***«τὰ » ἐγκόσμια καὶ τὰ ὑπερκόσμια ἀγαθά, ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπι- » τυχεῖν»*** χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Ὧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.